

Exam.Code:1102
Sub. Code: 8050

1059

B.Ed. (General) Second Semester
Paper P 2.1/2.2 [Opt. (X)]: Pedagogy of Home Science
(Same for USOL candidates of 2nd Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

x-x-x

UNIT – I

- I. Discuss the role of various learning resources in Teaching of Home Science. (8)
- II. Explain the need and importance of practical work in Home Science. How will you organize practical work in Home Science? (4,4)

UNIT – II

- III. Describe the various principles to be considered while planning a functional and economical Home Science department. (8)
- IV. Discuss the various steps given by Herbartian Approach of lesson planning. (8)

UNIT – III

- V. What are instructional aids? How far they are useful for teaching of Home Science? (2,6)
- VI. Explain the role of Home Science teacher as a Researcher and Facilitator. (8)

UNIT – IV

- VII. What do you mean by Sustainable Development? What is the contribution of Home Science towards Sustainable Development? (2,6)
- VIII. Describe in detail the properties of Cotton and Wool.

UNIT – V

- IX. Write short notes:-
- a) Discuss in brief about the importance of Home Science Exhibitions.
- b) Write about the essentials of a good lesson plan.
- c) How the teacher can grow professionally in Home Science subject?
- d) What are savings and investments? (4x2)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

नोट: प्रश्न संख्या 9 (भाग-5) जो कि अनिवार्य है तथा भाग (1-4) में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, सभी में से कुल पाँच प्रश्न करो।

*_*_*_*

भाग-1

1. गृह विज्ञान अध्यापन में विभिन्न अधिगम स्रोतों की भूमिका का वर्णन कीजिए।
2. गृह विज्ञान में प्रयोगात्मक कार्य की आवश्यकता और महत्व का वर्णन कीजिए। आप गृह विज्ञान में प्रयोग कार्य का संचालन कैसे करेंगे?

भाग-2

3. क्रियात्मक और कर्म खर्च वाले गृह विज्ञान की योजना बनाते समय, ध्यान में रखने वाले विभिन्न सिद्धान्तों का वर्णन कीजिए।
4. पाठ योजना के हरबर्ट दृष्टिकोण के विभिन्न चरणों की व्याख्या कीजिए।

भाग-3

5. आदेशात्मक सहायक सामग्रीयां क्या हैं? गृह विज्ञान शिक्षण में ये कहाँ तक लाभकारी हैं?
6. गृह विज्ञान अध्यापक की एक शोधकर्ता और समन्वयक के रूप में भूमिका का वर्णन कीजिए।

भाग-4

7. सम्प्रेषणीय विकास से आप क्या समझते हैं? सम्प्रेषणीय विकास में गृह विज्ञान का क्या योगदान है?
8. कपास और ऊन के गुणों की विस्तृत व्याख्या कीजिए।

भाग-5

9. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणी लिखिए:—
  - (क) गृह विज्ञान प्रदर्शनी में महत्व का संक्षिप्त वर्णन कीजिए।
  - (ख) एक अच्छी पाठ योजना के आवश्यक तत्वों के बारे में लिखिए।
  - (ग) गृह विज्ञान विषय में एक अध्यापक व्यवसायिक दृष्टि से कैसे विकास कर सकता है?
  - (घ) बचतें और निवेश क्या हैं?

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

- * - * - *

ਭਾਗ-1

1. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਗਮ ਸੋਮੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਾਰਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ।

ਭਾਗ-2

3. ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੇ ਸਮਾਂ, ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹਰਬਰਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਆਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਹਾਈ ਸਾਮਗਰੀਆਂ ਕੀ ਹਨ? ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਨ?
6. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ੋਧਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਨਵਯਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਪ੍ਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪ੍ਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?
8. ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਉਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ:-
  - (ੳ) ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
  - (ਅ) ਇਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸੋ।
  - (ੲ) ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਵਸਾਯਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?
  - (ਸ) ਬਚੱਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ?